

З ЛЮБОВ'Ю ДО НАУКИ ТА ЖИТТЯ

Рецензія на видання:

Зорівчак Р. З любов'ю до науки та життя / Р. Зорівчак ; НТШ, Коміс. всесвіт. л-ри та міжкультур. комунікації ім. М. Лукаша ; [упорядкув., вступ. ст. і прим. Т. В. Шмігер]. Львів, 2021. 219 с. (Національна пам'ять у перекладознавстві ; вип. 2).

Другим випуском серії “Національна пам'ять у перекладознавстві” Комісії всесвітньої літератури та міжкультурної комунікації ім. Миколи Лукаша Наукового товариства ім. Шевченка стала публікація збірки матеріалів про життя і творчість видатної української науковиці, перекладознавиці, берегині рідного Слова, української інтелігентки-державниці Роксолани Петрівни Зорівчак. Збірник “Роксолана Зорівчак: З Любов'ю до науки та життя”, який упорядкував доктор філологічних наук, доцент Тарас Володимирович Шмігер, безперечно є неоціненним внеском не лише у скарбницю українського перекладознавства, а й культури загалом. Згадаймо хоча б той факт, що Р. П. Зорівчак була заслуженим працівником освіти України, академіком Академії наук вищої школи України, членом Президії АН ВШ України, членом Національної спілки письменників України. Вона – перша завідувачка кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура Львівського національного університету імені Івана Франка, засновниця англomовної Шевченкіани як окремої дослідчої галузі, авторка 1206 публікацій. У 1998 році ім'я Роксолани Петрівни Зорівчак потрапило до енциклопедії, опублікованої видавництвом Міжнародного біографічного центру (Кембрідж) та увійшло до переліку 2000 видатних людей ХХ сторіччя. Значуща ця збірка й тим, що вона є ще однією цеглинкою до глибшого осягнення особистості людини, яка боліла болем Слова нашого, усе своє життя плекала і оберігала його, людини “творчої праці, Франкового зразка”, яка “жила Україною і для України до останніх днів свого життя, а своїм словом і прикладом заохочувала інших до корисної творчої праці для української науки” (за влучним висловом М. Дупляка, с. 189). Це знаменний внесок до персонологічних студій когорти українських перекладачів-перекладознавців, підвалини яких, за словами О. Чередниченка, заклала у львівській школі саме Р. П. Зорівчак (с. 202). Тож, як влучно зазначає Т. В. Шмігер, “ми гуртом можемо надалі творити цілісний образ нашої Наставниці”.

Збірка “Роксолана Зорівчак: З любов'ю до науки та життя” складається з чотирьох частин: 1) Передмова, де подано біографічну та бібліографічну довідки, а також інформацію щодо текстологічних нотаток; 2) “Наука”, де вміщено передрук двох

статей авторства Р. П. Зорівчак; 3) “Життя” – розділ, де читач має змогу ознайомитися з двома її інтерв'ю; 4) “Спомини про Роксолану Зорівчак”, де опубліковано п'ять спогадів – М. Дупляка, О. Чередниченка, А. Содомори, Т. Шмігера та Р. Івашківа.

Знаменно, що у збірці читач має можливість ознайомитися з двома статтями Р. П. Зорівчак, а саме: “Дбаймо про засади” та “Українсько-англійські літературні взаємини”. Тексти спогадів Р. П. Зорівчак, подані у двох інтерв'ю (“Людське життя у час Другої світової війни”, запис П. Матііва й І. Мраки від 21 червня 2018 р. та “Про дитинство, навчання і англійську філологію в умовах закритого суспільства 1950-х рр.”, запис В. Геруна й О. Хімяк від 5 жовтня 2012 р.), є цінним джерелом для глибшого осягнення цієї багатогранної особистості. Книга також вміщає 16 світлин, на яких зображена Р. П. Зорівчак. Варто наголосити на тому, що упорядник збірки не лише супроводив дві опубліковані у збірці статті Р. П. Зорівчак текстологічними нотатками, але й подав публікації науковиці, які залишилися неврахованими в останньому бібліографічному покажчику “Роксолана Зорівчак (2011–2017)” (Львів, 2018) і які вийшли в другій половині 2018 р. та 2019 р., а саме її науково-методичний доробок, статті в енциклопедіях та переклади (с. 10–12).

У розділі “Спомини про Роксолану Зорівчак” спогади дописувачів про особисте знайомство з Роксоланою Петрівною мережать з представленням читацькому загалові її наукового доробку. Приміром, Микола Дупляк розповідає про багаторічну плідну співпрацю та листування, про роботу Роксолани Петрівни над мовною рубрикою в українській газеті “Народна Воля”, яку він редагував у Скрентоні (Пенсильванія), та їхню першу зустріч в Урбана-Шампейн. Перед нами постає образ не тільки видатної науковиці, але й людини незламної, відданої своїй праці, непохитної ні перед чим: “У житті я поступала по принципу, вираженому в таких словах: Як радість, всю до дна я п'ю, як горе – хоч убий, не плачу” (с. 190). У своїх спогадах О. Чередниченко розповідає про заснування міжвідомчого республіканського наукового збірника “Теорія і практика перекладу”, про докторську дисертацію “Лінгвостилістичні характеристики художнього тексту і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози)”, яку Р. П. Зорівчак захистила у 1987 р. в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка, про вручення Роксолані Петрівні Літературної премії імені Григорія Кочура восени 2011 р., про педагогічні якості людини, яку без перебільшення можна назвати “будівничою науки про переклад” (с. 198). Зі спогадів А. Содомори дізнаємося про “особисті гідні подиви зусилля у справі наукової співпраці з англійським світом, загалом з усіма, хто шанує слово, плекає корінь свого роду й народу і протистоїть безликому споживацтву” (с. 206). Так вдало змальована тут любов Роксолани Петрівни до поетичного рядка, її замилювання словом оригінальним і перекладним. Зі статті Т. Шмігера дізнаємося про особливості мовлення Р. П. Зорівчак, її роботу на кафедрі перекладознавства, працю з аспірантами, її життєві поради. У своїй “Китиці споминів про Учителя” Т. Шмігер так влучно зауважив особливості педагогічного підходу Роксолани Петрівни: “То був вишкіл, який можна порівняти із вишколом у давніх імператорських канцеляріях, коли наука – це тисячі дрібних порад, які вчать тебе не боятися і заходити у всі двері, які вчать бути сильним, але не зухвалим, які вчать, як треба говорити, як належить писати, і як

поводитися” (с. 213). Впевнена, що всі, кому пощастило навчатися у Р. П. Зорівчак, цілком погодяться із цим твердженням. У споминах Р. Івашківа, який згадує про Роксолану Петрівну як про “матір академічну” (с. 215), “зачинательку сучасного українського перекладознавства” (с. 216), дізнаємося про особисте знайомство автора з перекладознавицею.

Збірка матеріалів “Роксолана Зорівчак: З Любов’ю до науки та життя”, яку упорядкував Т. Шмігер, розрахована на широке коло читачів – перекладознавців, перекладачів, культурологів, критиків, вчителів-словесників і книгознавців. Безумовно, книга є вагомим внеском до персонологічних студій і має неабияку наукову цінність.

Марія Кравцова,

Львівський національний університет імені Івана Франка